

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ХИМИЯ ЖӘНЕ ХИМИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ХИМИИ И ХИМИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ
FACULTY OF CHEMISTRY AND CHEMICAL TECHNOLOGY

1150 жыл

Әл-Фарабидің мерейтойы

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 6-9 сәуір 2020 жыл

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-9 апреля 2020 года

MATERIALS

International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 6-9, 2020

Жоғарғы критикалық флюидті CO₂-экстракция нәтижесі бойынша 9 - хош иісті заттар белгілі, олар 10.7% - ды құрайды; бұлардың ішінде көп мөлшерде – фрагранил ацетат және фрагранол екені белгілі болды.

Тағы ЖКФ CO₂ - экстрактіде кампестерол – 0.2%; жоғарғы май қышқылдары – 2.2% мөлшерінде анықталды.

ELYTRIGIA REPENS ӨСІМДІГІН ФИТОХИМИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУ

Бапаева Д.З.

Ғылыми жетекші: Кипчакбаева А.К.

әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

baपाeva.diana@gmail.com

Еліміздегі фармацевтикалық өнеркәсібінде өсімдік флорасындағы емдік қасиеті бар өсімдіктердің химиялық құрамын зерттеу нәтижесі Қазақстан Республикасының медицина саласына зор пайдасын тигізуде. Осы мақсатта еліміздегі Батыс Алтай өңірінде гүлденген уақытта жиналған астық тұқымына жататын Жатаған бидайық өсімдігінің химиялық құрамын зерттеп, биологиялық белсенді қосылыстарды алуды нысан етіп алдым. Бұл өсімдік ішкі ағзалардың жұмысын жақсарту үшін, мысалы, бауыр және өт шығару жолдары ауруларында, сондай-ақ гепатит пен гастритте қабылдауды ұсынылады. Сонымен қатар, асқазан-ішек жолының жұмысын жақсартуға ықпал етеді, несеп айдайтын, энтерит, асқазан жарасы, шырышты қабықтың қабынуы, іш қату және тері аурулары, қабынуға қарсы, қақырық түсіретін емдік қасиетке ие.

Фитохимиялық анализдерді пайдаланылуымен жатаған бидайық өсімдігінен ББЗ негізгі топтары қарастырылды және сандық құрамды бағалау үшін биологиялық белсенді заттар құрамын ҚР МФ әдісінің зерттелген объектілері бойынша анықталды. Флаваноидтар – 0,05%; тері илегіш заттар – 0,72%; кумарин – 0,45%; сапонин – 0,89%; бос органикалық қышқылдар – 0,37%; ылғалдылығы – 8,25%; күлділігі – 0,95%; экстрактивті заттар – 14,8%;

Жатаған бидайық өсімдігінің минералды құрамын атомды-абсорбционды әдіс арқылы Физико-химиялық зерттеу әдісі орталығында (ФХЗӨО) жүргізілді. Макроэлементтер құрамының нәтижелері: К-392,2мкг/г, Na-311,9мкг/г, Са-179,2мкг/г элементтері кездесті. Макро- және микроэлементтер қатары өсімдікті жинау кезінде биологиялық белсенді заттардың биосинтезі кезінде маңызды рөл атқарады.

ЖЭСХ әдісімен өсімдік құрамындағы дәрумендер мөлшері анықталды. А (ретинол) – 0,354мкг/г, Е (токоферол) – 36,76мкг/г және В₁ (тиамин) -2100,726 мкг/г. Май қышқылдарына сапалық құрамы зат-стандартты сапаның қатысуымен ГСХ әдісімен, сандық және кешенді құрамына зерттеу жүргізілді. Зерттеу нысанында шекті жоғары карбон қышқылдары пальмитин (C_{16:0})–13,220 мкг/г, ал шексіз жоғары карбон қышқылдары – олеин (C_{18:1}) –15,714 мкг/г және линол (C_{18:2}) –45,215 мкг/г қышқылдары табылды. Жатаған бидайық өсімдігінде глутамин мен аспарагин қышқылының құрамы жеткілікті түрде жоғары болып шықты.